

Synopse přednášky **LIDÉ NA CESTÁCH**

Téma **PODOMNÍ OBCHODNÍCI**

- Podomní obchod = obchodní aktivity (prodej, výkup) realizované na veřejném prostranství nebo přímo v domácnostech odběratelů/dodavatelů.
- Počátky již ve středověku, rozvoj zvl. od raného novověku, především v 18. a 19. století uplatňuje jako zaměstnání sociálně slabých jedinců, v průběhu 20. století patrná sestupná tendence vedoucí k zániku.
- Provozování spjato s některými regiony – společným rysem těchto oblastí bývalo: horské prostředí, neúrodná půda, vyšší míra sociální diferenciacce, absence či menší možnosti jiných způsobů obživy.
- Snaha úřadů o eliminaci podomního obchodu, případně ztížení podmínek pro provozování, omezování aktivit cizích podomních obchodníků, nutnost mít vystavený pas, povinnost pravidelného hlášení příchodu podomního obchodníka do lokality.
- Kritika podomních obchodníků za nekvalitní zboží, nízké ceny, nepřiměřený psychologický tlak vyvíjený na zákazníka, machinace atd.
- Díky omezením možno zboží transportovat pouze na vlastním těle nebo na vozíku taženém ale pouze lidskou silou – omezování množství a sortimentu prodávaného zboží, vytváření meziskladů, vliv na teritoriální dosah činnosti jednotlivých obchodníků, pomůcky určené k transportu zboží (koše, nůše, putny, krosny, trakače a další vozíky).
- Dílčí pojmenování podle sortimentu (*semínkáře, vápeníci, hadraláci* atd.), podle typického slovního projevu (*braťci*), podle původu (*Líšňáčky/Líšňáci, bosňáci*), příchod do obce ohlašován provoláváním – typické a snadno identifikovatelné pro jednotlivé prodejce i skupiny.
- Podomním obchodem prodej a) vlastních produktů domácí výroby (např. dřevěné náčiní, slaměné produkty, nože, ale např. i vápno atd.); b) vlastních zemědělských výpěstků; c) překup produktů domácí a řemeslné a zemědělství; d) distribuce továrně vyráběného zboží; d) výkup především ovoce, zeleniny i drobného zvířectva; e) specifický způsob podomního výkupu = řezníci.
- Zvláštní postavení v rámci podomního obchodu – Židé.

☐ **F. BARTOŠ – C. MAŠÍČEK:** *Líšeň. Obrázky lidopisné.* Brno 1902.

☐ **L. FONTAINE:** *History of pedlars in Europe.* Cambridge 1996.

☐ **Z. GARGAS:** *Handel obnošny a państwo.* Kraków 1900.

☐ **J. HÚSEK:** *Podomní a jiný obchod a živnosti.* In: *Národopis lidu československého.* Díl I. Moravské Slovensko. Il. *Praha 1922*, s. 429–432.

☐ **G. Ritter von THAA:** *Das Hausierwesen in Oesterreich.* Wien 1884.

☐ **J. TYKAČ:** *Kočující obchodníci.* ČL 11, 1902, 370–375.